

POSTANOWIENIE

Dnia 25 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

w sprawie ze skargi I. K. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 24 marca 2017 r., sygn. akt VI ACa (...), wydanym w sprawie

z wniosku I. K.

z udziałem Z. L. i Prokuratora Regionalnego w W.

o uchylenie ubezwłasnowolnienia całkowitego lub o zmianę ubezwłasnowolnienia całkowitego na częściowe,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 maja 2018 r.,

zażalenia skarżącej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 29 czerwca 2017 r., sygn. akt VI ACa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i pozostawia
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w
orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

W sprawie ze skargi I. K. o wznowienie postępowania w przedmiocie uchylenia ubezwłasnowolnienia całkowitego lub o zmianę ubezwłasnowolnienia całkowitego na częściowe, Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 29 czerwca 2017 r. odrzucił

skargę na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. jako niedopuszczalną w związku z tym, że ze skargą wystąpiła sama ubezwłasnowolniana, a wyznaczony opiekun odmówił zatwierdzenia tej czynności.

Powyższe postanowienie zaskarżyła zażaleniem wnosząca skargę zarzucając naruszenie art. 410 k.p.c. oraz art. 560 § 1 w zw. z art. 545 § 1 i 2 k.p.c. W zażaleniu wniosła o jego zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

Zgodnie z art. 560 § 1 k.p.c. do zaskarżania postanowień uprawniony jest sam ubezwłasnowolniony nawet wówczas, gdy ustanowiony został doradca tymczasowy albo kurator. Według treści § 2 tego przepisu do środków odwoławczych wnoszonych przez osobę, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, nie stosuje się art. 368 k.p.c. Środka odwoławczego wniesionego przez osobę, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, nie odrzuca się z powodu nieusunięcia braków formalnych.

W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że uczestnik w sprawie o ubezwłasnowolnienie, mimo ubezwłasnowolnienia i ustanowienia kuratora do ochrony jego praw, ma zdolność do samodzielnego zaskarżenia postanowienia o ubezwłasnowolnieniu bez udziału i zgody kuratora, a nawet wbrew jego woli (por. orzeczenie SN z dnia 10 października 1957 r., 3 CR 478/57, OSN 1959, nr 1, poz. 22). Może, więc on też udzielić pełnomocnictwa do zaskarżenia postanowienia o ubezwłasnowolnieniu. Takiemu stanowisku dał wyraz Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 24 stycznia 1968 r., I CR 631/67, OSNCP 1968, nr 8-9, poz. 153. Artykuł 560 k.p.c. zamieszczony jest w rozdziale drugim Ubezwłasnowolnienie. Działu 1 Sprawy z zakresu prawa osobowego. Księdze drugiej: Postępowania nieprocesowe. Już z samego usytuowania tego przepisu można wyprowadzić wniosek, iż przepis ten dotyczy każdego zaskarżalnego postanowienia wydanego w sprawie o ubezwłasnowolnienie. Jednocześnie nie budziło i nie budzi wątpliwości, że art. 560 k.p.c. ma zastosowanie do wszystkich postanowień, od których przysługują środki odwoławcze, wydanych we wszystkich odmianach spraw o ubezwłasnowolnienie, a więc także w sprawach o uchylenie lub zmianę postanowienia orzekającego o ubezwłasnowolnieniu. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów stanowiącej zasadę prawną z dnia 10 listopada 1969 r.

(III CZP 56/69, OSNCP 1970, nr 7-8, poz. 118), uznając, że do zaskarżenia postanowienia w przedmiocie uchylenia lub zmiany ubezwłasnowolnienia uprawniony jest również sam ubezwłasnowolniony (punkt III uchwały). W tej samej uchwale Sąd Najwyższy przyjął jednak, że ubezwłasnowolnionemu nie przysługuje uprawnienie do zgłoszenia wniosku o wszczęcie postępowania o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia. W wypadku, gdy skierowane przez ubezwłasnowolnionego do sądu pismo w tym przedmiocie nie daje podstawy do wszczęcia postępowania z urzędu, przewodniczący zawiadamia o tym przedstawiciela ustawowego osoby ubezwłasnowolnionej (punkt I uchwały). Konsekwencją tego stanowisko było uznanie, również jako zasady prawnej, że ubezwłasnowolniony może wnieść skargę o wznowienie postępowania w sprawie, w której orzeczono jego ubezwłasnowolnienie, tylko przez swego przedstawiciela ustawowego. Skuteczność takiej skargi wniesionej przez samego ubezwłasnowolnionego zależy od uzupełnienia braku w zakresie zdolności procesowej (punkt II uchwały). Pogląd wyrażony w punkcie II uchwały wynikał z uznania, że przepisy postępowania o ubezwłasnowolnienie nie regulują postępowania o wznowienie postępowania. Według ogólnych przepisów o wznowieniu postępowania (art. 399 i nast. k.p.c.), ubezwłasnowolniony, jako osoba pozbawiona zdolności procesowej, nie może samodzielnie podejmować ze skutecznością czynności, które mają na celu wszczęcie postępowania sądowego (art. 65 w zw. z art. 66 k.p.c.).

Na tle aktualnego stanu prawnego istnieją jednak uzasadnione wątpliwości, czy zachowała aktualność zasada prawna, że sam ubezwłasnowolniony nie jest uprawniony do wniesienia skargi o wznowienie. Wiąże się to z wejściem w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 marca 2007 r., K 28/05, (t.j. z dniem 16 marca 2007 r.) stwierdzającego, że art. 559 w zw. z art. 545 § 1 i 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przyznaje osobie ubezwłasnowolnionej uprawnienia do zgłoszenia wniosku o wszczęcie postępowania o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia, jest niezgodny z art. 30 i 31 Konstytucji (Dz. U. Nr 47, poz. 319). Konsekwencją tego orzeczenia było dodanie do art. 559 k.p.c. paragrafu 3, w którym dopuszcza się wystąpienie przez samego ubezwłasnowolnionego z wnioskiem o wszczęcie postępowania o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia.

Przyznanie w art. 559 § 3 k.p.c. podmiotowości procesowej ubezwłasnowolnionemu w sprawie o uchylenie lub zmianę postanowienia o ubezwłasnowolnieniu, a w ostatnim czasie także legitymacji do zgłoszenia wniosku o samoubezwłasnowolnienie (por. uchwała SN z 28 września 2016 r., III CZP 38/16, nie publ.) usprawiedliwia przyjęcie, że przewidziane w art. 560 § 1 k.p.c. samodzielne uprawnienie ubezwłasnowolnionego do zaskarżania postanowień w sprawach o ubezwłasnowolnienie obejmuje również samodzielne wniesienie skargi o wznowienie postępowania w sprawie o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia, w której podmiotem legitymowanym do złożenia wniosku jest także sam ubezwłasnowolniony. Nie sprzeciwia się temu treść art. 560 § 2 k.p.c., który dotyczy jedynie kwestii złagodzenia skutków niedochowania wymagań formalnych środków odwoławczych. Przyjęcie odmiennej interpretacji prowadziłoby do nie dającego się zaakceptować rezultatu, iż osoba uprawniona zgłaszająca wniosek o wszczęcie postępowania o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia zostałaby pozbawiona uprawnienia do żądania wznowienia tego postępowania, co stałoby się szczególnie rażące, gdy, tak jak w przedmiotowej sprawie, skarga o wznowienie postępowania została oparta na zarzucie pozbawienia prawa do obrony.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

jw